

**Програма
тесту загальної навчальної компетентності
(ТЗНК)**

Пояснювальна записка

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування задач дослідницького та/або інноваційного характеру в певній галузі професійної діяльності. Саме тому для осіб, які претендують на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальностями галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 06 «Журналістика», 07 «Управління та адміністрування», 08 «Право», 28 «Публічне управління та адміністрування», 29 «Міжнародні відносини» умови прийому на навчання для здобуття вищої освіти передбачено складання єдиного фахового вступного випробування, складником (блоком) якого, крім відповідного предмету тесту, є тест загальної навчальної компетентності (ТЗНК). Метою ТЗНК є оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності (ЗНК) претендента на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Загальна навчальна компетентність (ЗНК) набула особливого значення в останні роки з огляду на посилення темпів науково-технологічного прогресу людства, становлення в країнах інноваційних суспільств завдяки четвертій промисловій революції, пов'язаній з автоматизацією, роботизацією на основі систем штучного інтелекту, глобалізацією, а також у зв'язку з усвідомленням того, що людський капітал у сучасній економіці держав є головним ресурсом для забезпечення їхньої потужності, конкурентоспроможності й розвитку. Динамічність розвитку наукових знань і технологій зумовила необхідність зміни парадигми освіти – переходу від знанєвої, метою якої є набуття індивідом ЗУНів (знань, умінь, навичок), що їх в умовах традиційного суспільства мало б вистачити для успішної особистої й професійної самореалізації людини на все життя, до компетентнісної, яка сфокусована на створенні умов для успішного опанування індивідом загальної навчальної компетентності (ЗНК) – здатностей до успішного навчання впродовж життя в постійно й швидко змінюваному сучасному світі.

Закон України «Про вищу освіту» чітко фіксує перехід від ЗУНівської парадигми освіти до компетентнісної, визначаючи, що компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Відповідно до цього державні стандарти бакалаврських і магістерських програм (<https://cutt.ly/iYCvbyN>) ґрунтуються на компетентнісних засадах, містять в межах опису вимог до різних напрямів і спеціалізацій підготовки здобувачів освіти *інтегральну компетентність, спеціальні (фахові, предметні)*

компетентності та загальні компетентності. Загальні компетентності мають в цих описах багато спільного, незалежно від галузі й напряду підготовки здобувача вищої освіти. Зокрема спільними для всіх державних стандартів з підготовки за бакалаврськими та магістерськими програмами є, зокрема, такі компетентності:

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Таким чином, загальна навчальна компетентність (ЗНК) є деталізацією цих загальних компетентностей і водночас це підмножина загальних компетентностей 21 століття, яка стосується спроможності особистості успішно навчатися в сучасному складному, динамічному, глобалізованому, конкурентному світі: критично мислити, формуючи й розвиваючи власну систему знань на засадах сталого розвитку й співробітництва, активно спілкуючись у рамках фахових як національних, так і міжнародних спільнот, використовуючи й постійно вдосконалюючи свої логічні й аналітичні здатності для аналізу, пошуку закономірностей і їх обґрунтування; застосовувати набуті знання в житті; бачити проблеми в професійному, особистому, локальному та глобальному контекстах і застосовувати свої знання для їх вирішення цих проблем; розуміти можливості й обмеження науково-технологічного прогресу.

2009 р. робочою групою Міністерства освіти і науки України було підготовлено концепцію тесту ТЗНК (<https://cutt.ly/YYCmY9N>), положення якої залишаються актуальними й для ТЗНК як складника (блоку) єдиного фахового вступного випробування.

- Під ЗНК розуміють здатність особистості адекватно сприймати та обробляти інформацію, логічно мислити, осягати сутність зв'язків між явищами та об'єктами дійсності. Саме це визначає адекватне реагування людини на проблеми і виклики життя і, зрештою, здатність приймати адекватні рішення й адаптуватися до навколишнього середовища. Рівень опанування ЗНК визначає успіх особистості у будь-якій інтелектуальній і практичній діяльності.

- ЗНК є компетентністю більш високого рівня, ніж спеціальні чи предметні компетентності, які особистість виявляє у конкретній сфері, наприклад, у математиці, музиці тощо.

- ЗНК набувається, використовується і вдосконалюється кожною людиною особисто через активні форми діяльності, і відтворюється в універсальних інтелектуальних операціях (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо).

- ЗНК формується у людини поступово, як результат сукупного надбання знань, досвіду, здатностей і ціннісних орієнтацій особистості. Тобто індивідуум починає набувати її ще в школі завдяки навчально-пізнавальній діяльності, формуванню ставлення до різних видів діяльності, і продовжує удосконалювати її в процесі своєї життєдіяльності, набуваючи різноманітний життєвий досвід і виробляючи ціннісні життєві орієнтири.

• Досвід багатьох з країн, зокрема Великої Британії, Грузії, Ізраїлю, США, Швеції тощо, підтверджує, що **студенти, які отримують високі оцінки за тест академічних здібностей, досягають більш високих успіхів і в подальшому навчанні. Результати тестування академічних здібностей мають високі прогностичні властивості не лише з точки зору навчання у вищій школі, а й успішності у подальшій професійній діяльності.**

• **За результатами досліджень і результатів практичного використання тестів для виявлення ЗНК особливе місце посідають вербально-комунікативна та логіко-аналітична галузі. Тому ТЗНК призначений для оцінювання загальної навчальної компетентності саме в цих галузях.**

Означені концептуальні положення є основою для оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності осіб, які претендують на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальностями галузей знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», 06 «Журналістика», 07 «Управління та адміністрування», 08 «Право», 28 «Публічне управління та адміністрування», 29 «Міжнародні відносини», з використанням тесту ТЗНК.

У межах тесту відповідні складники ЗНК структуровані в межах двох складників (блоків):

1) вербально-комунікативний складник, завдання якого передбачають виявлення:

▪ здатності шукати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати інформацію з різних джерел, передусім текстів;

▪ здатності структуровано й аргументовано висловлювати свої думки, зокрема у формі текстів, покращувати написане з метою досягнення комунікативної мети;

▪ здатності здійснювати конструктивну інтеракцію на основі розуміння законів, принципів, максим, правил, стратегій і тактик комунікації;

2) логіко-аналітичний складник, завдання якого передбачають виявлення:

▪ здатності аналізувати інформацію, критично оцінювати її обґрунтування, оцінювати факти, які посилюють або послаблюють аргументацію;

▪ здатності застосовувати різні форми мислення (ідеалізація, абстракція, індуктивне мислення, дедуктивне мислення, кількісне мислення, обчислювальне мислення, стохастичне мислення) для побудови абстрактних моделей реальних проблем для їх дослідження й розв'язання;

▪ здатності до аналізу й представлення числових даних у різних формах (таблиці, графіки, діаграми різних типів тощо); перетворення представлення даних з однієї форми в іншу.

Відповідні складники реалізуються в певних видах діяльності (див. таблицю), здатність ефективно проводити які має показати особа, яка претендує на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра.

Види діяльності відповідно до складників тесту загальної навчальної компетентності

№ з/п	Складова компетентності	Види діяльності (прояви компетентності)
1. Вербально-комунікативний складник ЗНК		
1.1	Критичне читання	Читання з розумінням для використання інформації
		1.1.1. Знаходити в тексті / текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано
		1.1.2. Формулювати прості й складні висновки з інформації, наданої в тексті / текстах прямо й опосередковано
		1.1.3. Аналізувати й інтерпретувати інформацію з тексту / текстів
		1.1.4. Оцінювати форму й зміст тексту / текстів
		1.1.5. Зіставляти інформацію, надану в різних текстах, їхні формальні (змістові та формальні) особливості й робити узагальнення та висновки
1.2	Аналітичне письмо	Письмове вираження для точності й ефективності повідомлення
		1.2.1. Добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр мовлення тощо
		1.2.2. Виявляти вади в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту
1.3	Комунікація й медіація	Міжособистісна взаємодія для порозуміння
		1.3.1. Виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й непрямо
		1.3.2. Формулювати запит відповідно до ситуації спілкування з дотриманням засад конструктивної й ефективної міжособистісної взаємодії
2. Логіко-аналітичний складник ЗНК		
2.1	Логічне мислення	Побудова, аналіз і удосконалення аргументацій
		2.1.1. Застосовувати / визначати форми аргументації (індукція, дедукція, аналогія), аналізувати структуру аргументації, а також використовувати в аргументації логічні конструкції «і», «або», «ні», «якщо-то»
		2.1.2. Визначати, як нові факти впливають на аргументацію (посилюють / послаблюють аргументацію)
		2.1.3. Виявляти пункти схожості / розбіжності в аргументаціях

		2.1.4. Визначати припущення й помилки в аргументації, а також обґрунтованість висновків аргументації
		2.1.5. Ідентифікувати / застосовувати принципи або правила в аргументації, оцінювати їх валідність та обґрунтованість застосування
		2.1.6. Визначати / будувати еквівалентні форми аргументації або заперечення аргументації
2.2	Аналітичне мислення	Використання дедуктивних міркувань для розв'язування задач
		2.2.1. Визначати структуру скінченних множин, які задовольняють заданим умовам
		2.2.2. Розв'язувати прості задачі комбінаторного змісту, на визначення відсотків, ймовірностей подій, статистичних характеристик випадкових величин
		2.2.3. Аналізувати дані, що представлені у формі таблиць, графіків, діаграм, а також здійснювати перехід від однієї форми представлення даних в іншу

Для виконання означених видів діяльності не потрібне володіння спеціальними вузькопредметними знаннями з будь-якої галузі: достатніми є базові знання з математики, природничо-наукових та соціально-гуманітарних дисциплін та розуміння основних понять відповідних дисциплін в обсягах, які необхідні кожній освіченій особистості для активного життя в сучасному соціумі як мислячій особистості й відповідальному громадянину.

Відповідні види діяльності передбачають спроможність претендента на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра приймати ефективні рішення в реальних умовах, і тому зрозуміло, що ідеальним способом оцінити цю спроможність було б оцінювання її в реальних умовах. Однак створення таких умов під час проведення тестування є неможливим, тому в завданнях ТЗНК реалізовано принцип «реалістичності умов», тобто представлення в стимульних матеріалах і тестових завданнях того, що є максимально наближеним до реальності. Це означає, що стимульні матеріали актуалізують значущі особистісні, професійні, суспільні та наукові контексти, яких стосуються проблемні завдання, що є відображенням тих типових завдань, що постають перед здобувачем освіти в реальному житті як під час провадження навчальної діяльності, так і під час реалізації себе як активного члена суспільства сталого розвитку.